

Μαρξιστής κατά αθεϊσμού

Ο βρετανός λογοτεχνικός κριτικός και θεωρητικός του πολιτισμού Τέρι Ιγκλετον υπερασπίζεται τη χριστιανική πίστη απέναντι στους νεοαθεϊστές

TERRY EAGLETON
Λογική, πίστη και επανάσταση

Στοχασμοί γύρω από την περί Θεού διαμάχη

Μετάφραση Πέτρος Γεωργίου,
 Εκδόσεις Πατάκη,
 2011, σελ. 237,
 τιμή 14 ευρώ

ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΟΥΖΕΛΗ

«Σε μια εποχή που η πολιτική Αριστερά βρίσκεται σε δεινή ανάγκη για καλύτερες ιδέες, ο λόγος της θρησκείας θα μπορούσε να προσφέρει πολύτιμες ενισχυτικές γνώσεις για την ανθρώπινη χειραφέτηση» υποστηρίζει ο κριτικός και θεωρητικός του πολιτισμού Τέρι Ιγκλετον. Βρετανός της εργατικής τάξης ο οποίος ανατράφηκε ως κοινός ρωμαιοκαθολικός ιρλανδικής καταγωγής, με το βιβλίο του *Λογική, πίστη και επανάσταση* εμφανίζεται ως αυτόκλητος υπερασπιστής της θρησκευτικής πίστης, εν προκειμένω της χριστιανικής, απέναντι στη νέα σχολή ενός μανικού αθεϊσμού, που εντοπίζεται στα πρόσωπα και στα κείμενα του βιολόγου Ρίτσαρντ Ντόκινς και του δημοσιογράφου Κρίστοφερ Χίτσενς – του διδύμου «Ντίτσκινς», όπως τους αποκαλεί χάρην συντομίας.

Στη μετανεωτερική εποχή η θρησκεία βρίσκεται παντού σε άνοδο, το ενδιαφέρον όμως είναι ότι ξαναγίνεται δημόσια και συλλογική και τείνει συχνά να πάρει πολιτική μορφή – φαίνεται πως είναι πάλι έτοιμη να

ξεσηκώσει και να σκοτώσει. Κοσμικοί διανοούμενοι τύπου Ντίτσκινς ανασκουμπώθηκαν για να πολεμήσουν αυτό το σκοτεινό, ανορθολογικό πρόσωπο της θρησκείας.

Ο Ιγκλετον δεν αρνείται ότι η θρησκεία έχει υπάρξει μια «βρωμερή ιστορία μισαλλοδοξίας, δεισιδαιμονίας, ευσεβών πόθων και καταπιεστικής ιδεολογίας» και ότι ο χριστιανισμός έχει προδώσει τις επαναστατικές του καταβολές περνώντας από το πλευρό των απόκληρων στο πλευρό ψευδόμενων πολιτικών, διεφθαρμένων τραπεζιτών και φανατικών νεοσυντηρητικών. Εκείνο όμως που πυροδοτεί την πολεμική του αταλάντευτου μαρξιστή Ιγκλετον είναι το γεγονός ότι οι πολεμιοί του θρησκευτικού φονταμενταλισμού δεν ασκούν καμία κριτική στον παγκόσμιο καπιταλισμό, ο οποίος δημιουργεί τα αισθήματα άγχους και ταπείνωσης που τρέφουν τον φονταμενταλισμό. Πολύ βολικά, οι κληρονόμοι του φιλελευθερισμού και του Διαφωτισμού ξεχνούν ότι έχουν επίσης προδώσει τις θεωρητικές τους δικηρύξεις, όπως αποδεικνύουν η βίαιη υπεξαίρεση της ελευθερίας και της δημοκρατίας στο εξωτερικό, ο ρατσισμός, η αποικιοκρατία, οι ιμπεριαλιστικοί πόλε-

Καρδινάλιοι στην Καπέλα Σιξτίνα του Βατικανού. «Η εκδοχή του Ευαγγελίου που πρόσφερε η Β' Σύνοδος του Βατικανού διαθέτει ανθρώπινο και πολιτικό βάρος» γράφει ο Τέρι Ιγκλετον

μοι, η Χιροσίμα, το απαρτχάιντ, η υποταγή στους σκοπούς του εμπορικού κέρδους.

Επιστρατεύοντας στο οπλοστάσιό του θεολόγους, πολιτικούς επιστήμονες, ιστορικούς, φιλοσόφους και λογοτέχνες, από τον Θωμά τον Ακινάτη ως τον Μαρξ, τον Φρόντ, τον Λακάν, τον Σλάβοϊ Ζίζεκ, τον Τσαρλς Τέιλορ, τον Αλέν Μπατιού, τον Μίλτον και τον Τόμας Μαν, ο Ιγκλετον τονίζει ότι οι σχέσεις μεταξύ γνώσης και πίστης είναι περίπλοκες, αλλά πρόκειται για δύο διαφορετικά πράγματα τα οποία

δεν παραμερίζουν το ένα το άλλο. Η φανατική θρησκευτική πίστη της μετανεωτερικής εποχής άνηψε ακριβώς επειδή η λογική έγινε υπερβολικά κυριαρχική και εργαλειώτικη, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ευδοκιμήσει στο έδαφος της ένα έλλογο είδος πίστης. Αυτός όμως δεν είναι λόγος για να αρνηθούμε την πίστη εξ ολοκλήρου.

Το όραμα του φιλελεύθερου ανθρωπισμού για ελεύθερη και ευτυχή ανάπτυξη της ανθρωπότητας είναι εφικτό, καταλήγει ο Ιγκλετον, μόνο μέσω της

αντιμετώπισης του χειρότερου εαυτού μας μέσα από μια διαδικασία αυτοαλλοτρίωσης και ριζικής αναδημιουργίας, μια διαδικασία, όπως την αποκαλεί χαρακτηριστικά, «τραγικού ανθρωπισμού». Η θρησκεία, εκτιμά ο βρετανός θεωρητικός, θέτει ερωτήματα για ζωτικά ζητήματα, για τον θάνατο, τον πόνο, την αγάπη, την αυτοαλλοτρίωση, για τα οποία η σημερινή κοινωνία και η πολιτική σιωπούν και ο Ιγκλετον αποφασίζει εδώ να κηρύξει το τέλος σε αυτή την «πολιτικά παραλυτική συστολή».